Novembrový zbierkový predmet mesiaca pripomína hrôzy 1. svetovej vojny

Dňa 11. novembra si svet každoročne pripomína hneď dve, na seba nadväzujúce, výročia. Obe úzko súvisia s 1. svetovou vojnou, ktorej ukončenie pripadlo na 11. novembra 1918. Presne o 11:11 hod. mala zaznieť posledná salva pri podpise nemeckej kapitulácie vo vozni pristavenom v lesoch francúzskeho Compiégne. Prežité vojnové traumy a desivé zážitky zostali tak hlboko zapísané v srdciach i mysliach jej účastníkov, že krátko po skončení Veľkej vojny (1914 – 1918) sa tento deň zapísal do kalendára ako *Svetový deň vojnových veteránov.*

Náš vybraný predmet mesiaca november slúži ako smutná pripomienka štyroch tragických rokov, kedy sa svet ponoril do utrpenia vojnových hrôz. Poľský týždenník *Epizody Wojenne* popisuje dianie na frontoch, píše o presune vojsk, informuje o aktuálnom politickom dianí, pretože priamo vplýva na vojenské výsledky, opisuje aj udalosti vo vtedajšom vojnou zasiahnutom svete. A to prostredníctvom umeleckého textu – rôznych príbehov, rozprávaní, poviedok. Týždenník vo formáte A5 vychádzal každú nedeľu a kúpiť ste ho mohli za cenu 20 halierov. Vybrané číslo týždenníka má dohromady 24 strán a zachytáva život jedného oddielu vojakov v zákopoch počas zimy 1915/1916 na Východnom fronte (Karpaty, Východná Halič). V texte sú obyčajnou ceruzkou písané rôzne poznámky, ktoré tam pravdepodobne zanechal čitateľ – majiteľ časopisu. Na poslednej strane sú edičné údaje k časopisu, z ktorých sa dozvedáme, že týždenník *Epizody wojenne* síce vychádzal v Krakove, ale hlavný sklad mal v meste Ľvov, vo vydavateľstve a distribučnej agentúre podnikateľa Henryka Buchstaba.

Sám vydavateľ týždenníka píše na poslednej strane: *„Vojnové epizódy prinášajú v každom zošite zaujímavé poviedky z dejín týchto obrovských vojnových ťažení, zasluhujúce si osobitné vyzdvihnutie. Pri čítaní týchto Vojnových epizód sa čitatelia duchom prenesú na tie bojiská, dymiace spáleniská, na súši i na mori, a takto sa budú duchom zúčastňovať na týchto obrovských zápasoch, ktoré v dejinách ľudstva zaujmú osobitné, veľmi dôležité miesto.“* (voľný preklad z poľského jazyka). A skutočne sa autor tohto výroku nemýlil. Na účastníkoch bitiek zanechalo krvavé besnenie doživotné fyzické, ale aj psychické následky. Nehovoriac o tom, ako sa po Veľkej vojne zmenila geopolitická situácia, zanikli monarchie, vznikli nástupnícke štáty (Rakúsko-Uhorsko), menili sa hranice. De facto výsledky Versaillských rokovaní viedli k ďalším sporom, ktoré neskôr vyústili do 2. svetovej vojny.

Tento rok si ukončenie 1. svetovej vojny pripomíname už sto ôsmykrát. Naši predkovia prežili také strašné veci, aké si my dnes často nevieme ani len predstaviť. Trpeli aj tí v zázemí, no najmä muži na frontoch a bojiskách. Pri čítaní svedectiev a denníkov priamych účastníkov

bojov doslova mrazí. A preto by sme nemali zabúdať na tých, ktorí padli v boji za vlasť s vidinou lepších zajtrajškov a venujme ich pamiatke v pietnych dušičkových dňoch tichú spomienku.

Text: PhDr. Dominika Kukučová
Grafika: Mgr. Jana Chudovská
©Vlastivedné múzeum v Považskej Bystrici